

جنگ، صلح و مداخله بشر دوستانه

علی معظمی

معرفی دوره:

بخش بزرگی از تاریخ بشر در دو هزاره اخیر به جنگ گذشته است، و فیلسوفان هم خواه ناخواه درگیر این پدیده بوده‌اند: برخی همچون سقراط و دکارت جنگیده‌اند یا مدتی نظامی بوده‌اند، و برخی دیگر همچون کانت و مایکل والزر به تأمل در جنگ و صلح پرداخته‌اند. تا جایی که به خود فلسفه مربوط می‌شود، در مجموع می‌توان گفت که عمده رویکردهای فیلسوفان به جنگ، صلح و اخیراً مداخله بشر دوستانه، رویکردهایی اخلاقی بوده است.

در این دوره ابتدا با تمرکز بر صلح جاویدان کانت و جنگ‌های عادلانه و ناعادلانه از مایکل والزر به همین رویکرد عمدتاً اخلاقی می‌پردازیم. بیشتر جلسات به بررسی همین دو اثر اختصاص خواهد داشت. سپس رویکرد دیگری در پیش می‌گیریم و زاویه دید را می‌گردانیم و به مسائلی می‌پردازیم که بخشی از آنها تا حدی در گفتار کانت و از او بیشتر والزر هم آمده ولی در حوزه‌های دیگر علوم انسانی، مانند انسان‌شناسی و علوم سیاسی به آنها رویکرد جدی‌تر و پرثمرتری داشته‌اند.

این مسائل عبارتند از عاملیت‌های جنگ و صلح؛ ماهیت سازمان نظامی و ارتباطش با دولت؛ طبیعی بودن یا ابداعی بودن جنگ و نیز مسئله نظامی‌گری. به این ترتیب پس از پرداختن به کانت و والزر سعی می‌کنم مفهوم‌پردازی‌های دیگری ارائه کنم که به گمانم برای فهم جنگ و صلح در جهان حاضر بیشتر به کار می‌آیند.

پیش‌نیاز:

برخی از متونی که به آنها رجوع می‌کنیم به فارسی نیستند، بنابراین اگر بخواهید خودتان هم مباحث را دنبال کنید باید بتوانید به زبان انگلیسی آنها را بخوانید. آگاهی راجع به مقدمات اخلاق کانت برای جلسات اول مفید خواهد بود؛ هر چند سعی می‌کنم اهم مسائل را توضیح بدهم.

جلسات:

امکان تغییر عنوان و محتوای این جلسات، خصوصاً از نهمی به بعد در طول دوره وجود دارد:

ج ۱. معرفی و مفاهیم مقدماتی

ج ۲. بخش اول صلح جاویدان کانت

ج ۳. بخش دوم صلح جاویدان کانت

ج ۴. والزر: واقعیت اخلاقی جنگ

ج ۵. والزر: نظریه تهاجم

ج ۶. والزر: پیمان‌های جنگ

ج ۷. تضادهای جنگ

ج ۸. مسئله مسؤولیت

ج ۹. دولت و سرباز

ج ۱۰. پول و جنگ

ج ۱۱. نظامی‌گری و اقتصاد

ج ۱۲. مسئله خلع سلاح

منابع:

ایمان‌نائل کانت، طرحی فلسفی به‌سوی صلحی ابدی، ترجمه باقر پرهام، نشر الکترونیک از آموزشکده توانا

دیوید گریبر، بدهی: پنج هزار سال نخست، ترجمه علی معظمی، نشر چرخ، ۱۴۰۱

مایکل کلارک، مارجوری مولام (ویراستاران)، بحثی در باب خلع سلاح، ترجمه هرمز همایون‌پور، انتشارات آگاه، ۱۳۶۸.

و. ب. گالی، فیلسوفان جنگ و صلح، ترجمه محسن حکیمی، نشر مرکز، ۱۳۷۲.

Michael Walzer, *Just and Unjust Wars: a Moral Argument with Historical Illustrations*, 3rd ed., Basic Books, 2000.

Peter Paret (ed.). *Makers of Modern Strategy: from Machiavelli to Nuclear Age*, Princeton University Press, 1986.

Stanislaw Andrzejewski, *Military Organization and Society*, Kegan Paul Ltd., 1954.

Samuel Huntington, *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil Military Relations*, The Belknap Press,

1967.